

Parlamentaarased uudised

PIRET VILJAMAA
Eesti Rahvusraamatukogu
sotsiaalia ja
parlamendiraamatukogu
infospetsialist

Välisriikide parlamentide
uudiseid 2025. aasta
oktoobri keskpaigast 2026.
aasta aprilli keskpaigani.

Uudistest valiku tegemisel on kasutatud BNS-i, teiste uudisteagentuuride ja meediaväljaannete ning parlamentide kodulehekülgedel leiduvaid materjale.

ALŽEERIA. Detsembris kiitis parlamendi alamkoda ühehäälselt heaks seaduseelnõu, millega kuulutati Prantsuse kolonisatsioon aastatel 1830–1962 kuriteoks ning nõuti vabandamist ja reparatsioone. Prantsusmaa nimetas eelnõu vaenulikuks. Sätestati, et Prantsusmaa kannab õiguslikku vastutust oma Alžeeria koloniaalse mineviku ja selle põhjustatud tragöödiate eest. Prantsusmaa võimu Alžeerias iseloomustasid massimõrvad ja ulatuslikud küüditamised, mis 1954–1962 kulmineerusid Alžeeria verise iseseisvussõjaga,

kus Alžeeria väitel hukkus 1,5 miljonit inimest, Prantsuse ajaloolaste hinnangul aga 500 000, kellest 400 000 olid alžeerlased. Hääletuse ajal olid kahe riigi suhted diplomaatilises kriisis ning kuigi Alžeeria samm on suuresti sümbolne, on see siiski poliitiliselt oluline.

2026. aasta märtsis võttis Senat vastu seaduse muudetud versiooni, eemaldati ametliku vabanduse ja laiaulatuslike reparatsioonide nõue, kuid teksti jäi kolonialismi kuritegude tunnistamise ja tuumakatsetuste ohvritele kompensatsiooni maksmise nõue. Prantsuse president Emmanuel Macron on varem tunnistanud Alžeeria koloniseerimise inimsusevastaseks kuriteoks, kuid ei ole ametlikult vabandanud.

AFP-BNS, 24.12.2025, „Alžeeria parlament kuulutas Prantsuse kolonisatsiooni kuriteoks“;

Le Monde, 09.03.2026, „Algeria parliament approves amended law criminalizing French colonial rule“. – <https://tinyurl.com/yety64ce>.

AMEERIKA ÜHENDRIIGID. Novembris kiitis Kongressi Esindajatekoda 216 poolthäälega (vastuhääli anti 209) heaks kahe Alaskalt valitud senaatori esitatud otsuse. Sellega tühistati Maakorralduse Büroo 2022. aasta otsus Alaska riikliku

naftareservi majandamiskava kohta, millega looduse ja kohalike kogukondade toimetuleku kaitsmiseks jäeti u 48% sealsest nafta- ja gaasipuurimisreservist tööstuslikust kasutusest välja. Kongressi otsusega need kaitsemeetmed nüüd kaotati ja taastati varasem, 2020. aasta kava, mis lubab nafta- ja gaasipuurimist suuremas ulatuses. Otsus takistab ka edaspidi sarnaseid piiranguid kehtestada ilma Kongressi loata. Algatust toetasid mõned Alaska piirkondlikud organisatsioonid, energeetikasektor ning president Donald Trumpi administratsioon.

Dan Sullivan. 30.10.2025, „Senate rescinds Biden-era lock-up of Alaska’s National Petroleum Reserve“. – <https://tinyurl.com/yc6zua48>.

Congress.gov, „S.J.Res.80 – [–]“. – <https://tinyurl.com/yzkpedfx>.

The White House, 05.12.2025, „Congressional Bills S.J.Res. 80 Signed into Law“. – <https://tinyurl.com/42shs5x5>.

Novembris kiitsid nii Kongressi Esindajatekoda (poolt 427 liiget, vastu üks) kui ka Senat (ühehäälselt) heaks seaduse, mis kohustab avalikustama seksuaal- kuritegudes süüdi mõistetud Jeffrey Epsteiniga seotud Justiitsministeeriumi uurimistoimikuid. President Donald Trumpi administratsiooni on süüdistatud dokumentide avaldamise takistamises, kuid novembris ütles Trump, et tal pole midagi varjata ja kutsus vabariiklasi üles hääletama toimikute avaldamise poolt. Trump suhtles ja pidutses Epsteiniga 1990. ja 2000. aastatel. Dokumentide avalikustamise tähtjaks seati hiljemalt kuu pärast seaduse jõustumist.

ERR Uudised, 19.11.2025, „USA Kongress kiitis heaks Epsteini toimikute avaldamise“. – <https://tinyurl.com/djwnx5ew>.

Congress.gov, „H.R.4405 - Epstein Files Transparency Act“. – <https://tinyurl.com/56nmtj8>.

U.S. Department of Justice, „Epstein Library“. – <https://www.justice.gov/epstein>.

Jaanuaris lükkasid Senati vabariiklased tagasi otsuse-eelnõu, mis oleks piiranud president Donald Trumpi volitusi Venezuelas sõjalise tegevuse alustamiseks, nõudes uute sõjaliste sammude astumiseks

Kongressi luba. Demokraadid esitasid sellise nõude pärast seda, kui USA väed ootamatu öise haarangu käigus Venezuela presidendi Nicolás Maduro kinni võtsid. Algselt toetas otsust koos demokraatidega viis vabariiklast, kuid kaks neist, Josh Hawley ja Todd Young, muutsid meelt, sest nende väitel said nad kinnituse, et USA vägesid Venezuela pinnal pole. Hääletusel jagunesid hääled pooleks (demokraate toetas kolm vabariiklast: Rand Paul, Lisa Murkowski ja Susan Collins) ning JD Vance andis otsustava vastuhääle. Vabariiklastel on Senatis 53–47 enamus ning nad on seni väga üksmeelselt Trumpi toetanud. Eelnõu oleks ilmselt läbi kukkunud ka Esindajatekojas. Trumpi veto tühistamiseks oleks vaja Kongressi mõlema koja kahekolmandikulist häälteenamust.

STT-BNS, 15.01.2026, „Senati vabariiklased olid vastu Trumpi Venezuela-sammude piiramisele“;

The Guardian, 15.01.2026, „US Senate kills resolution that would have limited Trump action in Venezuela“. – <https://tinyurl.com/4ypd2vwh>.

ARGENTINA. Veebruaris kiitis Kongress pärast nädalaid kestnud vägivaldseid proteste ja pingelisi läbirääkimisi heaks parempoolse presidendi Javier Milei tööreformi, kes loodab, et muudatused soodustavad töökohtade loomist. Senatis toimunud arutelu ajal loopisid meelevaldajad parlamendihoone ees kive ja süütepudeleid, politsei kasutas nende laialiajamiseks pisargaasi ja veekahureid. Reform vähendab töötajate õigusi (nt 2027. aastast ei pea tööandjad enam katma kaugtöö tegija interneti- ja elektriku ega pakkuma talle töövahendeid), muudab töölepingud paindlikumaks, piirab streigiõigust ja teeb töötajate vallandamise odavamaks (ebaregulaarsed tasud nagu puhkuseraha ja 13. palk ei lähe enam koondamishüvitise arvestusse). Tööseadustiku kaasajastamise seadus lubab mh teha kuni 12-tunniseid tööpäevi ning jagada puhkust mitmesse ossa (seni sai puhkuse võtta ühes osas). Ametiühingud nimetasid seadust tagurlikuks ja vaidlustasid selle kohtus, märtsis

peataski kohus u 80 paragrahvi 200-st kehtivuse, kuni nende vastavust põhiseadusele uuritakse: nt külmutati säte, millega jäeti platvormitöötajad tööõiguse alt välja. Milei väitel on Argentina tööseadusandlus liiga piirav ja takistab ametlikku palkamist, üle 43% töötajatest puuduvadki ametlikud töölepingud.

AFP-BNS, 11.02.2026, „Argentina meeleavaldustel lasti käiku pisargaas ja veekahurid“; 28.02.2026, „Argentina Kongress kiitis heaks parempoolse Milei esitatud tööreformi“;

Boletín Oficial, 06.03.2026, „Ley de Modernización Laboral. Ley 27802“. – <https://tinyurl.com/yuzaj4ex>.

L&E Global, 23.03.2026, „Argentina: New Labour Reform enacted“. – <https://tinyurl.com/44jmm5ux>.

Buenos Aires Times, 30.03.2026, „Judge partially suspends Milei's labour reform after CGT appeal“. – <https://tinyurl.com/mr24b8zy>.

AUSTRALIA. Jaanuaris võttis parlament kiirkorras vastu kaks seadust, millega karmistati vihakuritegude- ja relvaseadust. Seadusemuudatuste ajendiks oli 2025. aasta detsembris Bondi Beachil juudi festivalil toimunud rünnak, kui relvastatud isa ja poeg tapsid 15 inimest. Tegu oli riigi viimase kolme aastakümne ohvriterohkeima massitulistamisega, mis vallandas üleriigilise arutelu antisemitismi üle. Algselt sooviti eraldi kuriteona kriminaliseerida rassilise vihkamise õhutamine, kuid säte jäeti välja kriitika tõttu, et see piiraks liigselt sõnavabadust. Muudatuste vastu hääletanud rohelised nimetasid neid rünnakuks poliitilise debati, protestide ja kodanikuõiguste vastu. Vihakõne seadus karmistab karistusi vihkamise levitamise ning radikaliseerumise või vägivalda õhutamise eest, sh loetakse laste radikaliseerimine raskendavaks asjaoluks. Teine seadus lihtsustas nt terrorismis kahtlustatavatele või rassistlikku viha õhutavatele isikutele viisade andmisest keeldumist või nende tühistamist. Loodi tulirelvade riiklik tagasiostuprogramm, karmistati relvade impordireegleid ja laiendati relvalubade taustakontrolli ning keelatud vihasümbolite loetelu. Valitsuse sõnul on Austraalias rekordilised 4,1 miljonit tulirelva.

AFP-BNS, 20.01.2026, „Austraalia karmistas vihakuritegude- ja relvaseadusi“;

ABC News, 21.01.2026, „New hate laws have passed parliament. What do they actually do?“. – <https://tinyurl.com/r2wfcrrc>.

Attorney-General's Department, 21.01.2026, „Albanese Government passes legislation to combat antisemitism, hate and extremism“. – <https://tinyurl.com/r2wfcrrc>.

Australian Government. Federal Register of Legislation, „Combating Antisemitism, Hate and Extremism (Criminal and Migration Laws) Act 2026“. – <https://tinyurl.com/yymc76dcu>; <https://tinyurl.com/ysy65xn9>.

AUSTRIA. Detsembris võtsid parlamendi mõlemad kujud vastu koolihariduse seaduse muudatused, millega keelati alla 14-aastastel õpilastel kanda koolis islami pearätti. Seda toetasid peaaegu kõik fraktsioonid, mis tähistas võrreldes varasemaga poliitilist nihet. Ainsana jäid vastu Rohelised. Nad küll pidasid tüdrukutel pearätti keelamist sisuliselt õigeks, kuid valitsuse ettepanek oli nende hinnangul põhiseadusega vastuolus ega hõlmanud vajalikke tugimeetmeid. Vabaduspartei (FPÖ) soovis valitsuse algset ettepanekut laiendada ka õpetajatele jm koolipersonalile, see läbi ei läinud. Trahv pearätikeelu korduva eiramise eest on 150 kuni 800 eurot. Pearätikeelule lisati veel mõned muudatused, nt peab edaspidi koolist väljalangemise ohu korral pidama õpilasega tema tulevikuväljavaadete arutelusid. Vägivald koolides on kasvanud ning seetõttu jääb ka rohkem õpilasi koolist eemale.

Parlament Österreich, 11.12.2025, „Nationalrat: Kopftuchverbot in Schulen für Mädchen bis 14 Jahren mehrheitlich beschlossen“. – <https://tinyurl.com/n543adyu>; „Schulunterrichtsgesetz, Pflichtschülerhaltungs-Grundsatzgesetz u.a., Änderung (298 d.B.)“. – <https://tinyurl.com/4xy494yw>.

Rechtsinformationssystem des Bundes, „Änderung des Schulunterrichtsgesetzes, des Pflichtschülerhaltungs-Grundsatzgesetzes, des Schulpflichtgesetzes 1985 sowie des Privatschulgesetzes“. – <https://tinyurl.com/ym8r3c9u>.

BANGLADESH. Veebruaris toimusid esimesed parlamendivalimised pärast 2024. aasta tudengite ülestõusu, mis lõpetas Sheikh Hasina 15 aastat kestnud valitsemisaja. Hasina Awami Liiga parteil oli keelatud valimistel osaleda. 350-kohalisse

parlamenti (sh 300 valitavale kohale) kandideerisid 51 partei liikmed. Suurima toetuse sai Bangladesh'i Rahvuslik Partei (BNP) (208 mandaati). Islamistide juhitud Jamaat-e-Islami (JIB) sai 69 ning rahvuslik Kodanikepartei (NCP), mille moodustasid ülestõusu juhtinud üliõpilased, sai kuus mandaati. Ülejäänud kohad jagunesid sõltumatute kandidaatide ja mitme väiksema partei vahel. Valituks osutus seitse naist. Valimisaktiivsus oli 59,9%. Valimiskampaania ajal hukkus poliitilistes kokkupõrgetes viis inimest ja vigastada sai üle 600. Üks parlamendiliige esindab teoreetiliselt u poolt miljonit inimest. Samal ajal kiideti referendumil heaks ka ulatuslikud demokraatlikud reformid, mille eesmärk on vältida naasmist autokraatliku ühparteisisüsteemi juurde (seada peaministritele ametiaja piirangud, luua parlamenti ülemkoda, anda presidendile rohkem volitusi ning tagada kohtusüsteemi suurem sõltumatus).

AFP-BNS, 11.02.2026, „Bangladesh hääletab reformiharta üle“; 13.02.2026, „Bangladesh'i rahvuslased tähistavad oma ülekaalukat valimisvõitu“;

Asia Pacific Foundation of Canada, 19.02.2026, „Bangladesh's 2026 Election: BNP Landslide Ends 'Two Begums' Era, Referendum Backs Reforms“ - <https://tinyurl.com/5c5kpfay>.

Inter-Parliamentary Union, „Bangladesh“ - <https://tinyurl.com/y2ntc5hx>.

Dhaka Tribune, „13th General Election, 2026“ - <https://tinyurl.com/yc8jnw6y>.

BRASILIA. Detsembris kiitsid Jair Bolsonaro toetajate kuudepikkuse lobitöö tulemusel nii Kongressi alamkoda kui nädal hiljem ka Senat heaks eelnõu, mis vähendaks karistusi mitme kuriteo, sh riigipöördekatse eest ning võiks pakkuda endisele presidendile Jair Bolsonarole vabanimisvõimaluse juba kahe aasta pärast. 2022. aasta valimiskaotuse järel ebaõnnestunud riigipöördekatse teinud ja selles süüdi mõistetud 70-aastane Bolsonaro alustas novembris 27-aastase vanglakaristuse kandmist. Senatis sai eelnõu 48 poolt- ja 25 vastuhäält. Seaduse vastuvõtt vallandas üleriigilised meeleavaldused.

President Luiz Inácio Lula da Silva pani jaanuaris eelnõule veto, kuid parlamendil on veel võimalik veto tühistada.

AFP-BNS, 17.12.2025, „Brasiilia Senat arutab eelnõu, mis võib kärpida Bolsonaro karistust“; 18.12.2025, „Brasiilia Senat kiitis heaks Bolsonaro vanglakaristuse vähendamise“; 08.01.2026, „Lula vetostas Bolsonaro karistust lühendava seaduse“;

Agência Senado, 09.04.2026, „Davi convoca sessão do Congresso para analisar veto à dosimetria“. - <https://tinyurl.com/2nf6ejx4>.

Märtsis said Senati lõpliku heakskiidu seadusemuudatused, millega pikendatakse isapuhkust seniselt viielt päevalt (teatud ettevõtted võisid seda pikendada 20 päevale) järk-järgult 20 päevale (algul kümme, 2028. aastal 15 ja 2029. aastast 20 päeva). Sätestati mh, et isapuhkuse ajal palk säilib ja kulud lähevad tööandjalt üle sotsiaalkindlustusele. Isapuhkust saab pikendada, kui ema või vastsündinu on haiglaravil; puhkust pikendatakse kolmandiku võrra, kui lapsel on puue; ema surma korral saab emapuhkuse üle võtta lesk või lapse hooldaja; töötajat ei tohi isapuhkuse ajal ega kuu jooksul pärast seda mõjuva põhjuseta vallandada. Algne eelnõu oli Kongressi alamkoja menetluses 2008. aastast.

Jusbrasil, 05.03.2026, „Senado aprova projeto que amplia a licença-paternidade; entenda o que pode mudar na lei“. - <https://tinyurl.com/4w6np6vx>.

Agência Brasil, 31.03.2026, „Brazil extends paternity leave“. - <https://tinyurl.com/mr2dja85>.

DLA Piper, 01.04.2026, „Proposed bill establishes new paternity leave framework and extends its duration (update)“. - <https://tinyurl.com/yyatrkc>.

BULGAARIA. Oktoobris võttis Rahvussamblee vastu kaitse- ja relvajõudude seaduse muutmise ja täiendamise seaduse, millega mh tõsteti kahe aasta võrra kõigi sõjaväelaste teenistusvanuse ülempiiri (seni pensionile mittejäänutele). Relvajõududele anti selgesõnaline õigus kasutada relvi ja tehnilisi vahendeid droonide ja muude mehitamata süsteemide vastu sõjaväeobjektide kaitsel. Esimest korda defineeriti sõjaliste ohtude heidutamine (rahuajal läbiviidavate

tegevuste kompleks, mille eesmärk on veeenda potentsiaalset agressorit, et tema võimalike agressiivsete tegude negatiivsed tagajärjed ja kaotused ületavad mitmekordselt talle tekkivat võimalikku kasu) ning reguleeriti ülemjuhatusetegevusi rahuajal. Laiendati ka kaitsevaldkonna kutseõppe süsteemi, loodi uus kategooria – üliõpilased, keda koolitatakse sõjaväe ja kaitse valdkonnas Kaitseministeeriumi jt ametkondade vajadusteks. President Rumen Radev pani seadusele veto, kuid novembris tühistas parlament selle 128 poolthäälega (vastu oli 50 saadikut).

National Assembly of the Republic of Bulgaria, 30.10.2025, „Parliament increased by two years the age limit for service of military personnel who have not exercised their right to a pension for insurance length of service and age under the terms of the Social Security Code“. – <https://tinyurl.com/y9x37hz8>.

BTA, 19.11.2025, „Parliament rejects president's veto on amendments to the Defence and Armed Forces Act, raising service age limit“. – <https://tinyurl.com/y7bph5yj>.

Държавен вестник на Република България, 25.11.2025, „Закон за изменение и допълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България“. – <https://tinyurl.com/mj99cbtf>.

Novembris võttis parlament vastu seadusemuudatused, mille alusel saab riigi kontrolli alla võtta Venemaa naftahiule Lukoili kuuluva rafineerimistehase Burgase linnas. Seoses Venemaa agressioonisõjaga Ukrainas kehtestas USA oktoobris sanktsioonid Venemaa kahele suurimale naftatootjale, Rosneftile ja Lukoilile. Seadus läbis parlamendi kiirkorras. President Rumen Radev pani seadusele veto, kuid novembris tühistas parlament selle 128 poolthäälega (vastu oli 59 saadikut). Seaduse kohaselt määratakse ametisse erihaldur, kes tohib valitsuse heakskiidul müüa aktsiad uuele omanikule. Lukoili-Neftochimi rafineerimistehas on Bulgaaria suurim ettevõtte, mille käive oli 2024. aastal ligikaudu 4,7 miljardit eurot.

AFP-BNS, 07.11.2025, „Bulgaaria võtab Lukoili rafineerimistehase riigi kontrolli alla“;

National Assembly of the Republic of Bulgaria, 13.11.2025, „The National Assembly overrode the President's veto and re-adopted the amendments to the Act on Administrative Regulation of Economic Activities

Associated with Oil and Petroleum Products“. – <https://tinyurl.com/mr3srhpy>.

Novembris võttis parlament vastu otsuse luua ajutine uurimiskomisjon (kolmeks kuuks), mille eesmärgiks seati 1990. aastast tänapäevani uurida George ja Alexander Sorose ning nende fondide tegevust, sh Bulgaaria organisatsioonide rahastamist ja väidetavaid seoseid parteide, kohtusüsteemi, meedia ja riigiasutustega. Põhjenduseks esitati tõsiseid, kuid tõendamata süüdistusi, nagu ohustaks Sorose toetatud organisatsioonide tegevus õigusriiki või püüaks kehtestada diktatuuri. Komisjonile anti volitused inimesi ja organisatsioonide esindajaid küsitleda. Otsus tehti päev pärast seda, kui selle esitasid USA Magnitski sanktsioonide all oleva oligarh Delyan Peevski parteikaaslased. 2024. aastast on tehtud viis ebaõnnestunud katset luua kodanikuühiskonna välisrahastuse uurimiseks parlamendikomisjon.

Komisjoni detsembris toimunud esimene istung lõppes kvoorumi puudumisel, jaanuaris arutati täiskogu istungil juba ettepanekut komisjoni tegevus ennetähtaegselt lõpetada, sest komisjonil pole pädevust sellist uurimist läbi viia.

National Assembly of the Republic of Bulgaria, 05.11.2025, „The National Assembly created a temporary committee to establish facts and circumstances regarding the activities of George and Alexander Soros and their foundations on the territory of Bulgaria“. – <https://tinyurl.com/2utn2tst>.

European Civic Forum, 07.11.2025, „Bulgaria: Parliament establishes commission targeting „Soros-funded“ CSOs“. – <https://tinyurl.com/55wj9wjx>.

BTA, 15.01.2026, „Parliament debates ending ad-hoc committee investigating Soros-linked activities in Bulgaria“. – <https://tinyurl.com/w4p4dte>.

Veebruaris võttis parlament vastu natsionalistliku partei Vazrazhdane (Taassünd) liikmete algatatud valimisseaduse muudatused, millega piiratakse oluliselt valimisjaoskondade arvu väljaspool EL-i riike. Edaspidi võib teistes riikides väljaspool diplomaatilisi ja konsulaaresindusi avada kuni 20 jaoskonda. Otsus mõjutab eriti USA-d,

Ühendkuningriiki ning Türgit, kus elab suur Bulgaaria diaspora. Türgis elavad valijad on traditsiooniliselt toetanud türklaste huve esindavat parteid Liikumine Õiguste ja Vabaduste Eest (mis 2024. aastal jagunes kaheks). Seadusemuudatusi toetas 117 parlamendiliiget, vastu oli 82, kümme jäi erapooletuks. Arutelu kestis üle kümne tunni ning oli äärmiselt konfliktne, täis protseduurilisi vaidlusi, vastastikuseid süüdistusi ja obstruktsiooni. Näiteks luges partei Me Jätkame Muutust liider Assen Vassilev u 80 minutit ette nimekirja kohtadest Ühendkuningriigis ja USA-s, kus tema sõnul tahab valitsev enamus nüüd välismaal elavatelt Bulgaaria kodanikelt hääleõiguse ära võtta. President seadust ei allkirjastanud ja saatis parlamendile tagasi, kuid u kolm nädalat hiljem võttis parlament selle uuesti vastu (poolt oli 126, vastu 86, 11 erapooletut). Kuna tulemas on järjekordseid ennetähtaegsed parlamendivalimised, võivad seadusemuudatused mõjutada diaspora hääletamist ja seeläbi valimistulemusi.

National Assembly of the Republic of Bulgaria, 05.02.2026, „Parliament adopted amendments to the Electoral Code on second reading“. – <https://tinyurl.com/55ym5jja>; 25.02.2026, „Parliament overrode the President's veto and re-adopted the changes to the Electoral Code“. – <https://tinyurl.com/3t6e6jk5>.

The Sofia Globe, 06.02.2026, „Bulgaria's Parliament votes to slash polling stations in non-EU countries“. – <https://tinyurl.com/zhyuhpf8>.

Държавен вестник на Република България, 27.02.2026, „Закон за изменение на Изборния кодекс“. – <https://tinyurl.com/5fv7365e>.

FILIPIIND. Märtsis kiitsid Esindajatekoda ja Senat kumbki heaks seaduseelnõud, mis annavad presidendile õiguse kiire hinnatõusu tõttu ajutiselt vähendada kütuseaktsiisi (või see kaotada). Kriis tekkis Lähis-Idas USA ja Iisraeli algatatud sõja tõttu. Aktsiisi vähendamise tingimuseks seati, et Dubai toornafta hind ületab kuu jooksul 80 dollarit barreli eest. Esindajatekoja algne eelnõu oleks lisaks nõudnud, et president kuulutaks välja riikliku hädaolukorra või kataastroofi

(lõppversiooni see ei läinud). Kahe eelnõu ühendamisel võeti vastu seadus, milles sätestati, et aktsiisivähendus võib kesta korraga kolm kuud, seadus kehtib 31. detsembrini 2028. President peab parlamendi mõlemale kojale esitama faktipõhise aruande meetme mõjust, sh hinnangud maksutulude vähenemisele ja inflatsioonile.

INQUIRER.net, 16.03.2026, „House OKs bill allowing fuel excise tax suspension during emergencies“. – <https://tinyurl.com/4w22uyzk>; 26.03.2026, „Marcos gets special power to cut or suspend fuel tax“. – <https://tinyurl.com/5n6nyjzw>.

AsiaNews, 18.03.2026, „Philippine Senate approves bill letting President Marcos cut fuel excise taxes“. – <https://tinyurl.com/bdzkmr84>.

Lawphil, 25.03.2026, „Republic Act No. 12316“. – <https://tinyurl.com/mw8yk667>.

HIINA. Märtsis võttis Rahvakongress vastu ökoloogilise ja keskkonkakoodeksi, millega kehtestati karmimad reeglid uutele kemikaalidele. Mahukas seadustik koondatakse ja kaasajastab seniseid valdkondlikke seadusi. Uued kemikaalid tuleb edaspidi registreerida, seniseid karistusi kohustuste mittetäitmisest eest karistati tunduvalt, nt nähakse registreerimistunnistusega kemikaalide tootmise/importimise eest ette trahv 200 000 kuni miljon jüaani (u 25 000–126 000 eurot), korduva rikkumise korral võib trahv olla kahekordne ning tõsistel juhtudel võib sellise ettevõtte tegevuse lõpetada (seni oli trahv 30 000 jüaani, u 3800 eurot). Seadustikus on tähelepanu pööratud mh kliimamuutustele (seni otseselt sellele pühendatud seadust polnud, seadustik määrab kliimamuutustega tegelevaks asutuseks Ökoloogia- ja Keskkonnaministeeriumi). Seadustik nõuab ettevõtetest keskkonnasõbraliku hanke tavade kasutuselevõttu ja roheliste tarneahelate arendamist, seades esikohale energiatõhusad, vee- ja ressursisäästlikud materjalid, tooted ja teenused.

Climate Cooperation China, 28.05.2025, „China releases draft Environmental Code for consultation“. – <https://tinyurl.com/484av6hm>.

IGSD, 12.03.2026, „China's New Ecological and Environ-

mental Code: A legislative framework for curbing super climate pollutants". – <https://tinyurl.com/bdcn4bsh>.

CIRS, 20.03.2026, „Breaking news! China issues Ecological and Environmental Code, illegal fines for new chemical substances soar to maximum of 2 million Yuan". – <https://tinyurl.com/yn9xth4b>.

Märtsis võttis Rahvakongress vastu rahvusliku ühtsuse ja progressi edendamise seaduse, s.o raamistiku, mille väidetav eesmärk on tugevdada riigi etniliste rühmade ühtsust, kujundada Hiina tunnustega sotsialismi raames ühtne „Hiina rahva kogukond“ ning siduda etniline poliitika tihedalt riigi poliitiliste, kultuuriliste ja julgeolekueesmärkidega. Etniliste lõhede tekitamine on keelatud. Seadus rõhutab ühise ideoloogilise ja kultuurilise ruumi kujundamise olulisust, patriotismi, kollektivismi ja sotsialismi kasvatamist, ühtse ajaloo- ja kultuurinarraativi edendamist, mandariini hiina keele kui riigikeele laialdast kasutamist, ühtsete riiklike õpikute kasutamist jne. Seadus loob ühiskonda läbiva juhtimis- ja järelevalvesteemi, mis peaks mh tagama etnilist ühtsust tagava tegevuse kontrolli. Septembri neljas nädal on etnilise ühtsuse ja progressi nädal. Seadus näeb ette kriminaalkaristused ametnikele, kes ei täida oma kohustusi, organisatsioonidele ja isikutele, kes kahjustavad etnilist ühtsust jne. Perekonnad peavad kasvatama lapsi armastama Kommunistlikku Parteid, kodumaad ja Hiina rahvast.

Vanemad ei tohi sisendada lastele ideid, mis kahjustavad etnilist ühtsust. Kriitikute sõnul on seadus suunatud vähemuste jõulisemale assimileerimisele.

BBC News, 10.03.2026. „Why is China set to approve a new law promoting 'ethnic unity'?". – <https://tinyurl.com/74je7hsp>; 12.03.2026. „China approves 'ethnic unity law requiring minorities to learn Mandarin'. – <https://tinyurl.com/3dxx3drd>.

China Law Translate, 12.03.2026, „Ethnic Unity and Progress Law". – <https://tinyurl.com/3kdt5dfk>

<https://www.chinalawtranslate.com/en/ethnic-unity-and-progress-law/>.

HOLLAND. Oktoobri lõpul toimusid parlamendi 150-kohalise alamkoja ennetähtaegsed valimised. Võrdset mandaate – mõlemad 26 – said Rob Jetteni

tsentristlik partei D66 (enne üheksa) ja immigratsiooni- ja islamivastase poliitiku Geert Wildersi paremäärmuslik Vabaduspartei (PVV) (enne 37). 26 kohta on valimiste võitja jaoks kõigi aegade madalaim tulemus. Paremliberaalne Vabaduse ja Demokraatia Rahvapartei (VVD) sai 22 mandaati (enne 24) ja vasakpoolne Roheliste ja Tööpartei liit (20 mandaati, Tööparteil oli varem 25 mandaati). Paremtsentriline Kristlik-Demokraatlik Liit (CDA) sai 18 mandaati (enne viis) ning parempopulistlik JA21 9 mandaati (enne üks). Parlamendi kandideeris 27 poliitilist jõudu, neist parlamenti sai 15, sh loomade õiguste eest seisev partei ja üle 50-aastaste huve esindav rühmitus. Kampaania keskendus immigratsioonile ja eluasemekriisile, mis mõjutab tiheda asustusega riigis eriti noori. Kampaaniat varjutasid vägivald ja desinformatsioon. Mitmes linnas toimusid varjupaigataotlejate majutuskeskuste vastased meeleavaldused ning immigratsioonivastane meeleavaldus Haagis muutus vägivaldseks. Valimisaktiivsus oli 78,3%.

AFP-BNS, 29.10.2025, „Hollandi valimised on proovikiviks Euroopa paremäärmuslastele"; 07.11.2025, „Hollandi valimiskomisjon kinnitas tsentrist Jetteni võitu";

Inter-Parliamentary Union, „Netherlands". – <https://tinyurl.com/yp5uc46x>.

HORVAATIA. Oktoobris võttis parlament 84 poolthäälega vastu seaduse, millega ligi kahekümne aasta järel taastati kohustuslik ajateenistus. Vastuhääli anti 11. Kohustuslikust ajateenistusest loobuti 2007. aastal. 2026. aasta algusest võetakse 2007. aastal sündinud noormehed kaheks kuuks ajateenistusse. Naised ning 19–30 aasta vanused mehed võivad ajateenistusse astuda vabatahtlikult. Ajateenijatele makstakse 1100 eurot kuus. Kahe kuu jooksul õpitakse esmaabi andma, enesekaitset, militaartaktika põhiteadmisi ja relvade, sh droonide kasutamist. Aastas oodatakse ajateenistusse u 4000 noort, nad on aasta lõikes jagatud viide gruppi. Alternatiivina võib läbida asendusteenistuse, mis kestab

kolm kuni neli kuud, rahaline kompensatsioon on sel juhul oluliselt väiksem. Pärast väljaõppe läbimist arvatakse kutsealusted reservi.

Croatia Week, 24.10.2025, „Croatian parliament votes in return of mandatory military training“. – <https://tinyurl.com/35ezjpr7>.

Jurist, 26.10.2025, „Croatia reintroduces compulsory military service“. – <https://tinyurl.com/4xshmsys>.

Croatian Parliament, 01.01.2026, „Sabor in 2025: Amended defence law reintroducing conscription, construction laws“. – <https://tinyurl.com/5xujdfpk>.

AFP-BNS, 09.03.2026, „Horvaatia taastas ajateenistuse, esimesed kutsealused saabusid väkke“.

Zakon.hr, „Zakon o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske“. – <https://tinyurl.com/mw93keu7>.

IISRAEL. Märtsis võttis Knesset vastu seaduse, milles sätestati, et edaspidi määratakse surmanuhtluse poomise läbi terrorismis süüdi mõistetud palestiinlastele, kelle tegevus oli suunatud juudiriigi vastu ning kelle tegude tagajärjed olid letaalsed. Sõnastus välistab sisuliselt juutide surmamõistmise. Seadus sai 62 poolt ja 48 vastuhäält. Surmanuhtlust toetas ka peaminister Benjamin Netanyahu. Surmanuhtluse viiakse täide 90 päeva jooksul, seda on võimalik 180 päeva edasi lükata. Euroopa riigid ja inimõigusorganisatsioonid on seadust teravalt kritiseerinud kui diskrimineerivat, USA teatel austatakse Iisraeli otsust. Iisraelis on seni hukatud ainult kaks inimest, viimati 1962. aastal.

Deutsche Welle, 30.03.2026, „An in-depth look at Israel's new death penalty law“. – <https://tinyurl.com/3pd4rde8>.

ERR Uudised, 30.03.2026, „Iisraeli parlament kiitis heaks surmanuhtluse eelnõu“. – <https://tinyurl.com/5e3e2jah>.

Death Penalty Information Center, 06.04.2026, „Israel passes mandatory death penalty for Palestinians convicted of terrorism, flouting international law and drawing widespread condemnation“. – <https://tinyurl.com/yzf82s88>.

ITAALIA. Oktoobris kiitis Senat heaks peaminister Giorgia Meloni ulatusliku justiitsreformi, mis muudab põhiseadust. Reformiseadus sai 112 poolt- ja 59 vastuhäält, üheksa senaatorit jäi erapooletuks. Reformiga oli kavas lahutada prokurööri ja kohtuniku ametid, mis praegu on ühise karjääriteega. Kavast oli uuendada ka

nende järelevalveorgani struktuuri; praegu valivad selle liikmeid nende kolleegid ja parlament, reformiga taheti siseringi mõju vähendamiseks muuta liikmed loosi teel määratavaks. Kohtunikud ja opositsioon süüdistasid valitsust katses prokuratuuri poliitiliselt mõjutada, valitsuse sõnul oleks muudatused vajalikud, et vältida huvide konflikti. Reformivastasel ühepäevasel streigil osales üle 80% Itaalia riikliku kohtunike ühenduse liikmetest. Reform vajab aga jõustumiseks heakskiitu üleriigilisel referendumil, mis toimus märtsis. Referendumi võitsid reformivastased, Meloni sõnul oli tegu kaotatud võimalusega riiki moderniseerida. Itaalia kohtusüsteem on EL-i üks aeglasemaid – tsiviil- ja äriavalduste lahendamine võtab keskmiselt 1000 päeva, kuid ekspertide hinnangul poleks reform riigi õigussüsteemi põhiprobleeme lahendanud.

Reuters, 30.10.2025, „Italy's Senate approves justice reform, opening way for decisive referendum“. – <https://tinyurl.com/42fxzh3v>.

Italian Facts, 31.10.2025, „Justice, final approval for the Nordio reform: the separation of careers is born“. – <https://tinyurl.com/ms6y37kv>.

AFP-BNS, 14.03.2026, „Itaalia justiitsreformi referendum paneb proovile Meloni valitsuse“.

France24, 23.03.2026, „Italian voters reject Giorgia Meloni's judicial reform in referendum defeat“. – <https://tinyurl.com/94anw4n9>.

Novembris võttis parlamendi alamkoda ühehäälselt vastu seaduse, mis muudab femitsiidi ehk naiste ja tüdrukute tahtliku tapmise eraldiseisvaks kuriteoks, kui naise tapmise motiiv on vihkamine, diskrimineerimine, rõhumine või kontrolli ja domineerimise taotlemine, samuti kui see toimub seoses intiimsuhte alustamisest või jätkamisest keeldumisega või ohvri vabaduste piiramisega. Karistus femitsiidi eest on eluaegne vangistus. Senat võttis seaduse vastu juba 2025. aasta juulis. Varem peeti raskendavateks asjaoludeks seda, kui tapja oli ohvriga abielus või suguluses. Koduvägivalla koosseisu laiendati nüüd ka juhtudele, kus osapooled ei ela enam koos, kuid neid seob vanema-lapse suhe.

Seadus tugevdab ka ohvrite kaitset, nt parandati ohvri teavitamis- ja osalusõigusi. Seadus ei piirdu karistustega, vaid loob ka tugisüsteemi, nt saavad femitsiidiohvrite orvud laiendatud riiklikku õigusabi ja kompensatsiooni, ka siis, kui vanemad ei elanud koos. Alaealised alates 14. eluaastast võivad vägivallakeskustesse pöörduda ka vanema loata.

AFP-BNS, 26.11.2025, „Itaalia parlament kriminaliseeris femitsiidi“;

Human Rights Center, 09.01.2026, „The Italian Parliament approves law introducing the crime of “femicide” (Law No. 181 of 2 December 2025)“. – <https://tinyurl.com/2bxuyj2e>.

JAAPAN. Detsembris hakkasid ligi 60 naissoost parlamendiliiget ning peaminister Sanae Takaichi nõudma parlamendihoonesse senisest rohkem naistele mõeldud tualettruume, et olukord vastaks naiste kasvanud osakaalule rahva esinduskogus. Nimelt on parlamendi istungitesaali lähedal 73 alamkotta valitud naise kohta vaid üks kahe kabiiniga tualettruum. Parlamendihooned valmis 1936. aastal, ligi kümme aastat varem, kui naised 1945. aasta detsembris hääleõiguse said. Alamkoja hooned tervikuna on 12 meeste tualettruumi 67 kabiiniga ning üheksa naiste tualettruumi kokku 22 kabiiniga.

AFP-BNS, 31.12.2025, „Jaapani parlamendi naisliikmed nõuavad rohkem kohti tualettruumides“;

The Guardian, 31.12.2025, „Two cubicles, 73 women, one long queue: Japan’s female MPs fight for more loos“. – <https://tinyurl.com/5246cwpw>.

Veebruaris toimunud 465-kohalise parlamendi alamkoja ennetähtaegsetel valimistel sai Liberaaldemokraatlik Partei (LDP) 315 mandaati (enne 191). Seega oli alles 2025. aasta oktoobris ametisse astunud peaminister Sanae Takaichi otsus parlament laiali saata väga edukas, kindlustades tema parteile LDP alamkojas kahekolmandikulise enamuse. Peaministril on nüüd oma poliitika elluviimiseks tugev mandaat. Peamine opositsioonijõud Chūdō kaikaku rengō (Tsentristlik Reformiliit), sai vaid 49 mandaati. Teggu on äsjaloodud parteiga, mis

tekkis kahe partei – Komeito ja Jaapani Põhiseadusliku Demokraatliku Partei – ühinemisel (varem oli neil alamkojas kokku 172 mandaati). Parlamenti pääses veel seitse parteid ning viis sõltumatut kandidaati. Valimiskampaania põhiteema oli elukalliduse tõusu leevendamine. Takaichi valimislubadus langetada toidu käibemaksu on tekitanud muret, kuidas riik plaani rahastab. Valimisaktiivsus oli 56,3%.

ERR Uudised, 09.02.2026, „Jaapani raudne leedi Sanae Takaichi saavutas ajaloolise valimisvõidu“. – <https://tinyurl.com/4cjaw643>.

Inter-Parliamentary Union, „Japan“. – <https://tinyurl.com/5butbjpc>.

LEEDU. Novembris võttis Seim 111 poolthäälega vastu riikliku julgeoleku aluste seaduse muudatused, mille kohaselt loetakse põllumajandus ja toiduga varustamine strateegiliselt olulisteks valdkondadeks võrdselt energeetika, transpordi, infotehnoloogia ja telekommunikatsiooni, rahanduse ning sõjatehnikaga. Sätestati, et riigi oluline ülesanne on luua ja säilitada vastupidav ja sõltumatu toiduga varustamise süsteem; riik peab tagama soodsad tingimused elanikkonna toiduga varustamiseks ning riigi põllumajandus- ja (või) toidupoliitika peab looma tingimused nende sektorite jätkusuutlikuks, konkurentsivõimeliseks ja tõhusaks arenguks ning tagama turule ohutute, kvaliteetsete ja laia valikuga põllumajandus- ja (või) toiduainete tarnimise. Loodetakse, et muudatuste jõustumisega muutub „põllult lauale“ toidutootmine riigi jaoks prioriteetseks.

BNS, 13.11.2025, „Leedu Seim kuulutas põllumajanduse strateegilise tähtsusega sektoriks“;

Lietuvos Respublikos Seimas, 13.11.2025, „Žemės ūkio ir maisto ūkio politika pripažinta strategiškai svarbia nacionaliniam saugumui“. – <https://tinyurl.com/wmjfty78>.

2025. aasta lõpus ja 2026. aasta alguses kujunes ulatuslik poliitiline kriis seoses rahvusringhäälingu LRT rahastamise ja juhtimisega. Novembris võttis Seim vastu

rahvusringhäälinguseaduse muudatused, millega 2026.–2028. aastaks külmutati LRT eelarve 79,6 miljonile eurole. Selle poolt hääletas 70 seimiliiget, vastuhääli ei antud ja opositsioon hääletusel ei osalenud. LRT juhtkond pidas seda poliitiliseks surveks, ajakirjanikud, meediavabaduse organisatsioonid, opositsioon ja kümned tuhanded kodanikud katseks nõrgestada rahvusringhäälingu sõltumatust. Plaanis on luua uus rahastusmudel (0,75% elanike tulumaksust ja 0,8% aktsiisitulust). Valitsuskoalitsioon püüdis läbi suruda ka teist ringhäälinguseaduse muudatust, et lihtsustada LRT peadirektori vallandamist. Partei Nemunase Koit juhi Remigijus Žemaitaitise esitatud eelnõu kohaselt saaks LRT nõukogu peadirektori ametist tagandada nõukogu liikmete lihthääletamusega (praegu on vaja kahekolmandikulist häälteenamust). Detsembris protestisid nädal aega LRT töötajad ning parlamendi ees toimusid mitmel korral massimeeleavaldused, osavõtjaid oli üle 10 000 inimese. Üle 140 000 inimese allkirjastas petitsiooni muudatuste vastu, tegu oli Leedu ajaloo populaarseima e-petitsiooniga. Opositsioon proovis seaduse vastuvõtmist takistada ning esitas sadu muudatusettepanekuid. Eksikombel toetas Seim muudatusettepanekut, mille kohaselt saab LRT peadirektorit vallandada ainult siis, kui opositsioonipoliitiku Agnė Širinskienė kass Nuodėgulis avaldab talle umbusaldust. Nii poliitikud kui ka paljud LRT töötajad kutsusid LRT nõukogu tagasi astuma. Valitsuskoalitsioon loobus kiirmenetlusest ning lubas koostada uue eelnõu ja opositsioon lõpetas obstruktsiooni. 2026. aasta kevadel kinnitas valitsus, et reformid viiakse siiski lõpuni ning protestid jätkusid. Muret on avaldanud ka Veneetsia komisjon ja Euroopa Ringhäälingute Liit.

BNS, 27.11.2025, „Leedu Seim otsustas külmutada rahvusringhäälingu LRT rahastuse“; 01.12.2025, „Leedu rahvusringhäälingu töötajad kuulutasid välja nädalase protesti“; 02.12.2025, „Ruginienė lubab kaitsta rahvusringhäälingut poliitilise surve eest“; 18.12.2025, „Leedu Seim tühistas rahvusringhäälingut käsitleva istungi“; 22.12.2025, „Leedu võimuliit loobub rahvusringhäälingu seaduse kiirmenetlusest“;

ERR Uudised, 18.12.2025, „Leedu president: rahvusringhäälingu juhtkond peaks tagasi astuma“. – <https://tinyurl.com/4x25vj6y>.

Politico, 18.12.2025, „In Lithuania, a cat could get a say on public broadcaster's future“. – <https://tinyurl.com/4f6bs74c>.

LRT, 09.04.2026, „Despite protests, Lithuanian politicians vow to implement LRT reforms“. – <https://tinyurl.com/yjeyxrp7>.

Detsembris võttis Seim 68 poolthäälega (vastuhääli ei antud, erapooletuid oli kaheksa) vastu luureseaduse muutmise seaduse, millega mh anti luureametnikele õigus omandada ja kasutada lõhkeaineid, võtta salaja sõrmejälgi, hääle-, lõhna- jm näidiseid ning teatud aja jooksul ilma kohtu loata isikuid jälitada, jälgida nende kirjavahetust ja rahavoogusid, siseneda ruumidesse ja sõidukitesse, kui on infot riiklikku julgeolekut või riigi huve kahjustavate ohtude ja ähvarduste kohta. Sätestati, et luure ülesanne ei ole enam pelgalt väliste riskitegurite, ohtude ja ähvarduste prognoosimine ning tuvastamine nagu seni, vaid ka nende kõrvaldamine. Lisaks kaotati luureasutuste juhtidele kehtinud vanusepiirang (55 eluaastat), ka luureametnike teenistust võib teatud juhtudel pikendada.

AFP-BNS, 23.12.2025, „Leedu kiitis heaks luureametnike volitusi laiendavad seadusemuudatused“;

Lietuvos Respublikos Seimas, 23.12.2025, „Seimas pritarė naujos redakcijos Žvalgybos įstatymo projektui“. – <https://tinyurl.com/yjs54xx7>; „Žvalgybos įstatymo Nr. VIII-1861 pakeitimo įstatymo projektas“. – <https://tinyurl.com/2a7xm22f>.

Aprillis otsustas Seim Lähis-Ida sõja tõttu kaheks kuuks langetada diislikütuse aktsiisi. Aktsiisiseaduse muudatus võeti vastu 98 poolthäälega, vastuhääli ei antud ja erapooletuks jäi kaks seimiliiget. 15. juunini kehtiv langetus on suunatud just diislikütusele, kuna selle hind on kõige järsemalt tõusnud. Tava- ja põllumajandusdiisli hind peaks seega langema u kuus senti liitri kohta. Aktsiisilangemise tingitud riigieelarve kaod kompenseeritakse täielikult suurenenud käibemaksutuluga. Seadusemuudatust kritiseerinud

seimiliikme Gintarė Skaistė sõnul on see tegevuse imitatsioon ning on ka ebapiisav.

BNS, 14.04.2026, „Leedu langetab Lähis-Ida sõja tõttu kaheks kuuks diislikütuse aktsiisi“;

Lietuvos Respublikos Seimas, 14.04.2026, „Seimas laikinai sumažino akciją dyzeliniam kurui“. – <https://tinyurl.com/ynmfz9k7>.

LRT, 14.04.2026, „Seimas laikinai sumažino akciją dyzelinui – kiek turėtų atpigti litras degalų?“. – <https://tinyurl.com/2wbrxyz5>.

Lrytas, 14.04.2026, „Seimas laikinai sumažino dyzelino akciją: kiek pigs“. – <https://tinyurl.com/3ra8awkz>.

LÄTI. Märtsis võttis Seim vastu naftasaaduste hinnatõusu piiramise seaduse, millega langetati ajutiselt (kolmeks kuuks) diisliaktsiisi. Poolthääli anti 84, erapooletuid ja vastuhääletanud polnud. Diislikütuse aktsiisi 1000 liitri kohta alandati praeguselt 467 eurolt 396 eurole. Põllumajanduses kasutatava märgistatud diislikütuse aktsiisimäär on 21 eurot 1000 liitri kohta. Riigid püüavad erinevate meetmetega leevendada Hormuzi väina sulgemise põhjustatud kütuste maailmaturu hinnatõusu.

ERR Uudised, 26.03.2026, „Läti kärpis ajutiselt diisliaktsiisi“. – <https://tinyurl.com/49nk6smy>.

Latvijas Republikas Saeima, 26.03.2026, „Saeima reduces excise duty on diesel fuel for 3 months“. – <https://tinyurl.com/mr2n3c4k>.

Märtsis võttis Seim vastu valimisseaduse muudatuse, mille kohaselt loetakse 2026. aasta sügisel toimuvatel parlamendivalimistel kõik hääled üle käsitsi. Eelnõu menetlenud komisjoni esimees Oļegs Burovs märkis varem, et kuna ausad valimised on demokraatliku protsessi nurgakivi, on häältelugemise protsessi usaldusvärsuse tagamine hädavajalik. Kahtlused tekkisid pärast 2025. aasta kohalikke valimisi, kus esimest korda katsetatud häältelugemismasinad ei töötanud korralikult. Ettepanek lugeda hääli käsitsi tuleneb võimalikest rikkumistest IT-hangetes. Politsei ja Euroopa Prokuratuur uurivad võimalikku 1,5 miljoni euro suurust pettust ning korruptsioonitõrjebüroo KNAB on

algatanud kriminaalmenetluse seoses asutusesisese teabe avaldamisega. Häälte käsitsi lugemine võib valimiste kulu veidi suurendada.

ERR Uudised, 26.03.2026, „Läti parlamendivalimistel loetakse tänava hääli käsitsi“. – <https://tinyurl.com/3xcv7p3b>.

Latvijas Republikas Saeima, 26.03.2026, „Votes in upcoming Saeima elections to be counted manually“. – <https://tinyurl.com/mvdc3vub>.

Märtsis võttis Seim vastu riigikaitse rahastamise seaduse muudatused, mis näevad 2027. aastast ette riigikaitsekulutuste suurendamise vähemalt 5%-ni sisemajanduse koguproduktist (SKP), seni oli see määr minimaalselt 3% SKP-st. Muudatuste eest vastutava eelarve- ja rahanduskomisjoni esimees Anda Čakša rõhutas, et kaitseelarve suurendamine on kõrgeim riiklik prioriteet. Rahandusministeerium viitas oma majanduskasvu prognooside ajakohastamisel kiiremale SKP kasvule kui varem prognoositud. 2027. aastal moodustaks varem kavandatud kaitsekulutused 4,81% SKP-st, seega on 5% eesmärgi saavutamiseks vaja lisaraha.

Latvijas Republikas Saeima, 26.03.2026, „Defence budget to be raised to 5% of GDP as of next year“. – <https://tinyurl.com/528radr5>.

Aprilli algul võttis Seim vastu liikmete algatatud seaduse, milles sätestati riikliku tähtsusega objektina uue kontserdimaja, Riia filharmoonia, rajamine. Selleks ehitatakse ümber ja laiendatakse kongressikeskust. Projekti viivad ellu Riia linn ja Kultuuriministeerium. Kontserdimaja peab valmima hiljemalt nelja aasta jooksul pärast valitsuse positiivset rahastusotsust. Esialgne maksumus (2023. aasta hindades) on u 61,3 miljonit eurot, kuid kulu võib kasvada. Riias on kontserdimaja vajadusest räägitud juba 1980. aastate lõpust. 2020. aastal analüüsiti 36 võimalikku asukohta ning parimaks valiti Riia kongressikeskuse piirkond. 2024. aasta lõpus alustati projekteerimist, uus kontserdimaja on nimetatud Baltic Shine'iks. Majja on planeeritud ka muusika- raamatukogu, restoranid ja kohvikud.

FOLD, 05.12.2024, „Riga Philharmonic by Mailītis Arhitekti and MARK Arhitekti“. – <https://tinyurl.com/22ny8djr>.

Latvijas Republikas Saeima, 01.04.2026, „Saeima pieņem Nacionālās koncertzāles „Rīgas filharmonija“ likumu“. – <https://tinyurl.com/4vuhndvy>.

LSM.lv, 01.04.2026, „Saeima backs new national concert hall, but it's still a long way off“. – <https://tinyurl.com/mfd2tun2>.

MOLDOVA. Aprilli algul denonsseeris parlament Välisministeeriumi algatusel Sõltumatute Riikide Ühenduse (SRÜ) asutamise lepingu ja SRÜ harta, sest Välisministeeriumi hinnangul ei austa Venemaa Föderatsioon SRÜ põhiväärtusi ja põhimõtteid, eriti territoriaalse teraviklikkuse ja piiride puutumatuses. Parlamendis rõhutati ka vajadust viia riigi seadusandluse raamistik kooskõlla EL-i standardite ja normidega. Lepingute denonsseerimise poolt hääletas 60 liiget 101-st. Vastu olid Kommunistliku Partei ja Sotsialistliku Partei saadikud, kelle väitel oleks Moldova SRÜ-st lahkumisel majandusele katastroofilised tagajärjed. 283-st SRÜ-ga sõlmitud lepingust on Moldova juba denonsseerinud 71 ning u 60 on kaalumisel. SRÜ asutamise lepingu ja selle protokollid allkirjastas 11 endist nõukogude liiduvabariiki 1991. aasta detsembris.

Radiomoldova.md, 11.03.2026, „Ending the post-Soviet era: Moldova cuts ties with CIS over Russian aggression“. – <https://tinyurl.com/bdyuznun>.

ERR Uudised, 02.04.2026, „Moldova parlament kinnitas lõplikult riigi lahkumise SRÜ-st“. – <https://tinyurl.com/3jmk2mab>.

Moldpres, 02.04.2026, „Parliament votes for Moldova's definitive withdrawal from Commonwealth of Independent States“. – <https://tinyurl.com/2eae2c7u>.

PAKISTAN. Novembris kiitis parlament kahekolmandikulise enamusega heaks ulatuslikud põhiseaduse muudatused, millega anti presidendile ja praegusele arme juhile eluaegne puutumatus. Sõjaline võim koondub vastloodud kaitsejõudude ülemjuhataja ameti kätte, arme juhut Asim Munir saab oma alluvusse ka õhu- ja mereväe. Munirile, nagu ka teistele kõrgeimatele sõjaväejuhtidele, laieneb eluaegne kaitse. Iga ohvitser,

kes ülendatakse feldmarssaliks, õhuväe marssaliks või laevastiku admiraliks, säilitab eluajaks oma auastme ja privileegid. Põhiseaduse muudatustega luuakse ka föderaalne konstitutsioonikohus, mille kohtunikud määrab president. Kriitikute sõnul õõnestab reform demokraatiat ja kohtusüsteemi sõltumatust ning paljudele parlamendiliikmetele ei antud kuigivõrd aega seaduse tekstiga tutvuda. Eelnõu esitati Senatile 8. novembril, 10. novembril võttis Senat selle juba vastu ning päev hiljem hääletas Rahvusassamblee eelnõu paragrahvide kaupa läbi, opositsioon protestiks ei osalenud.

AFP-BNS, 13.11.2025, „Pakistan annab presidendile ja arme juhile eluaegse puutumatus“.

BBC News, 15.11.2025, „Pakistan's army has always been influential - now its chief has new powers“. – <https://tinyurl.com/yc5286kk>.

Constitutionnet, 28.11.2025, „Shifting the Scales: How Pakistan's 27th amendment undermines judicial independence and cements executive dominance“. – <https://tinyurl.com/4b3p3dwj>.

POOLA. Mitu nädalat domineerisid riigi poliitilises elus vaidlused Poola sõjalise moderniseerimise rahastamise üle. Veebruaris võttis Seim vastu seaduseelnõu, mis lubaks riigil ühineda EL-i laenuinstrumentiga SAFE, mis on Euroopa Komisjoni finantsinstrument, mille kaudu saaksid liikmesriigid EL-i kaudu võtta kuni 150 miljardi euro ulatuses laene oma kaitsevõimekuse investeerimiseks. Poola oleks SAFE-i suurim kasusaaja, riik saaks sealt laenata kuni 43,7 miljardit eurot. Märtsis teatas aga president Karol Nawrocki, et ei allkirjasta seadust, mille intressikulud võivad ulatuda kuni 180 miljardi zlotini (u 42,1 miljardit eurot), seega peaks poolakad laenu kahekordse väärtuse tagasi maksma, kasusaajad on aga lääne pangad ja finantsasutused. Samuti leidis ta, et Poola julgeolek ei saa sõltuda välismaistest otsustest. Lisaks eelistaks opositsioon osta varustust pigem USA-st, koalitsioon aga Euroopast. Koalitsioonil pole parlamendis vajalikku kolmeviendikulist enamust,

et presidendi veto tühistada. Valitsuse hinnangul on SAFE-i pakutav odav rahastamine Poola julgeoleku jaoks hädavajalik ning valitsus saab ka seaduseta taotlema laenu, kuid siis ei saa kasutada kogu paketti ning raha ei saa suunata tsiviilotsustarbeks. Poolal on praegu NATO suuruselt kolmas armee, kuid Venemaa ohtu arvestades soovitakse kasvatada kaitsejõudude koosseis poole miljonini.

Gov.pl, 27.02.2026, „SAFE: Poland's blueprint for european security and domestic defence Growth“. – <https://tinyurl.com/jvkfk2jx>.

ERR Uudised, 13.03.2026, „Poola president vetostas eelnohu EL-i kaitselaenu algatusega ühinemiseks“. – <https://tinyurl.com/ym6unc3j>.

Notes from Poland, 13.03.2026, „Polish government launches „plan B“ to sidestep presidential veto of EU defence loans bill“. – <https://tinyurl.com/4vcww3k3>; 02.04.2026, „How will the EU defence loan veto affect Polish politics?“ – <https://tinyurl.com/yyae2yfm>.

Märtsis võtsid nii Seim kui ka Senat tulenevalt Lähis-Ida sõja arengutest samal päeval kiirkorras vastu valitsuse algatatud ajutised seadusemuudatused, mille eesmärk oli leevendada hüppeliselt tõusnud kütusehindade mõju, sh langetati kütuseaktsiisi ning kehtestati kütusemüügi hinnalagi. Seaduse rakendamiseks andis rahandus- ja majandusminister määruse, millega langetati 15. aprillini bensiini aktsiisi 1239 Poola zlotile (289 eurot) 1000 liitri kohta ning diislikütuse ja eraldiseisva kütusena kasutatavate biokomponentide aktsiisimaksu 880 Poola zlotile (205 eurot) 1000 liitri kohta. Bensiini ja diislikütuse käibemaks alandati aprillis 23 protsendilt kaheksale ning Energeetikaministriumile anti päevase hinnalae kehtestamise volitused. Bensiinimüüjatel on kohustus hoida hinnad ministri lubatud piirides, kõrgema hinnaga kütusemüügi eest võib saada kuni 1 miljon Poola zloti (233 300 eurot) trahvi. Rahandusministeeriumi hinnangul läheb aktsiisilangetus valitsusele maksma 700 miljonit Poola zloti (163 miljonit eurot) kuus, käibemaksulangetus aga 900 miljonit Poola zloti (210 miljonit eurot) kuus.

AFP-BNS, 26.03.2026, „Poola langetab hinnakasvu leevendamiseks kütusemaksu“;

Polskie Radio, 30.03.2026, „Poland cuts fuel excise tax as price caps set to take effect“. – <https://tinyurl.com/4bxznj9b>.

Prawo.pl, 31.03.2026, „Pakiet paliwowy już działa“. – <https://tinyurl.com/pzcm7ec6>; „Zmiana ustawy o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu [---]“. – <https://tinyurl.com/yc6sxx6k>; „Zmiana ustawy o podatku akcyzowym“. – <https://tinyurl.com/3x6cck83>.

ROOTSI. Veebruaris toetas Riksdag valitsuse ettepanekut, millega alandatakse ajutiselt toidu käibemaksumäära 12 protsendilt kuuele protsendile. Ettepaneku eesmärk on toetada leibkondade rahalist seisu. Muudatused kehtivad 01.04.2026–31.12.2027.

Sveriges Riksdag, 25.02.2026, „Temporarily reduced VAT on food“. – <https://tinyurl.com/45ksn4k6>

Svensk författningssamling, 03.03.2026, „Lag om ändring i mervärdesskattelagen (2023:200)“. – <https://tinyurl.com/335c5unv>.

SAKSAMAA. Detsembris võttis parlament vastu sõjaväeteenistuse moderniseerimise seaduse, selle vastuvõtmine ei nõudnud põhiseaduse muutmist. Loodi uus vabatahtlik ja paindlik sõjaväeteenistuse mudel ning taastati sõjaväekohustuslaste registreerimine. Kõik 18-aastaseks saanud mehed peavad täitma kohustusliku veebipõhise „valmidusdeklaratsiooni“ oma sobivuse ja sõjaväeteenistuseks valmisoleku kohta; naistele on see vabatahtlik. Kui relvajõud (Bundeswehr) ei saavuta 2035. aastaks seatud kasvueesmärke (260 000-le, praegu 180 000), võib parlament kehtestada täiendavaid kohustuslikke meetmeid, praegu seadus kohustuslikku sõjaväeteenistust või loosisüsteemi ei sisalda. Eesmärk on muuta sõjaväeteenistus atraktiivsemaks: tagatakse vähemalt 2600 euro suurune kuupalk ja soovi korral saab teha autojuhiload. Kõik teenistuse läbinud kantakse automaatselt reservi, et tugevdada relvajõudude valmisolekut kriisiolukordadeks. 2027. aasta keskpaigast peavad kõik täisealiseks saanud mehed läbima füüsilise testi, et saaks määrata, kes sobivad sõjalise konflikti korral teenistusse. Edaspidi peavad mehed vanuses 18–45 küsima relvajõududest

loa, kui soovivad kauemaks kui kolmeks kuuks riigist lahkuda. Karistusmeetmeid kohustuse eiramise eest pole ette nähtud. Seadus võimaldab Bundeswehril täpselt hinnata, keda saab vajadusel kiiresti mobiliseerida ning loob aluse võimaliku kohustusliku ajateenistuse taastamiseks tulevikus, viimane asjaolu tekitas seaduse vastu proteste. Venemaa agressiooni taustal vastuvõetud seadus jõustus 2026. aasta algusest.

Bundesministerium der Verteidigung, 05.12.2025, „Neuer Wehrdienst für Deutschland beschlossen“. – <https://tinyurl.com/muarucr>.

Bundesregierung, 19.12.2025, „Neuer attraktiver Wehrdienst beschlossen“. – <https://tinyurl.com/4j2sd6xj>.

Bundesgesetzblatt, 29.12.2025, „Gesetz zur Modernisierung des Wehrdienstes (Wehrdienst-Modernisierungsgesetz – WDMoDG)“. – <https://tinyurl.com/yc5j65ye>.

Deutscher Bundestag, „Bundestag stimmt für neues Wehrdienstgesetz“. – <https://tinyurl.com/t6h48tk3>

Deutsche Welle, 05.03.2026, „German high school students protest against military service“. – <https://tinyurl.com/yhkxpyks>; 04.04.2026, „German men need military permit for extended stays abroad“. – <https://tinyurl.com/46nx5vyb>.

Detsembris võtsid parlamendi mõlemad koad vastu kavandatud pensionireformi esimese seaduse, mille eesmärk on hoida pensionid stabiilsed ja õiglasemad. Bundestagis sai seadus 318 poolt- ja 225 vastuhäält, 53 saadikut jäi erapooletuks. Pakett sisaldab kolme peamist muudatust: 2031. aastani hoitakse pensionid 48% tasemel keskmisest sissetulekust; nn emapensioni laiendamine, et ka enne 1992. aastat sündinud laste puhul läheks arvesse kolm lastega kodusoldud aastat; piirangu kaotamine, mis seni takistas pensionialistel töötajatel naasta tähtajalise lepinguga oma endise tööandja juurde. Eesmärk on tagada tulevikus kindlam pensionisüsteem ja soodustada vabatahtlikku töötamist ka pärast pensioniiga.

AFP-BNS, 05.12.2025, „Saksa parlament kiitis heaks vaidlusi tekitanud pensionireformi eelnõu“;

Bundesgesetzblatt, 23.12.2025, „Gesetz zur Stabilisierung des Rentenniveaus und zur vollständigen Gleichstellung der Kindererziehungszeiten“. – <https://tinyurl.com/yjunckbs>.

Bundesregierung, 01.01.2026, „Damit die Rente stabil, verlässlich und gerecht bleibt“. – <https://tinyurl.com/yref9ndy>.

Märtsis võttis parlament vastu jahiseaduse ja looduskaitseaduse muutmise seaduse, millega kvalifitseeriti hundid jälle jahikõlblikuks liigiks. Föderaalse jahiseaduse muudatus lubab hunte küttida 1. juulist 31. oktoobrini, kuid iga liidumaa valitsused peavad koostama ja rakendama liidumaa metsloomade majandamise kavand ja otsustama, mil määral on hundijaht lubatud. 2024. aastal sai valitsuse andmetel vigastada või hukkus u 1100 hundirünnakus 4300 karilooma ning karjade kaitsmise kulud ulatusid 23,4 miljoni euroni. Hunte võib küttida, kui võrd see on vajalik nt majandusliku, metsloomade tekitatud liigse kahju või loomahaiguste ohu vältimiseks, inimeste tervise huvides või muude avaliku ohutuse ja korra ohtude ärahoidmiseks. Seadusemuudatus oli võimalik, sest 2025. aastal alandati Berni Euroopa eluslooduse kaitse konventsioonis hundi kaitsestaatus seniselt „rangelt kaitstav“ staatuselt „kaitstav“. Karjakasvatavad ja looduskaitsejad on aga meetme suhtes eriarvamusel. Looduskaitsejate sõnul on teadusuuringud näidanud, et jaht ei ole tõhus viis kariloomade rünnakute peatamiseks, sest kui vanemad tapetakse, siis mahajäetud noored hundid otsivad kerget saaki; kariloomi saab edukalt kaitsta elektrikarjaste ja koertega.

Deutsche Welle, 05.03.2026, „Germany makes wolf-hunting legal again“. – <https://tinyurl.com/4fedh8yc>.

Bundesgesetzblatt, 01.04.2026, „Gesetz zur Änderung des Bundesjagdgesetzes und zur Änderung des Bundesnaturschutzgesetzes“. – <https://tinyurl.com/2n8eknaz>.

Deutscher Bundestag, „Gesetz zur Änderung des Bundesjagdgesetzes und zur Änderung des Bundesnaturschutzgesetzes“. – <https://tinyurl.com/4c6jjafs>; „Bundestag stimmt künftiger Bejagung des Wolfes zu“. – <https://tinyurl.com/2ecme7nv>.

Märtsis kiitis parlament heaks seaduse, millega keelati tanklatel kütusehindu (bensini ja diislikütus) tõsta tihedamini kui korra päevas – kell 12, kuid hindu langetada võivad nad igal ajal. Eesmärk

oli lõpetada tekkinud olukord, kus hinnad muutusid päevas kuni 22 korda ja olid tarbijatele läbipaistmatud. Keelu rikkumise eest võivad tanklad saada kuni 100 000 euro suuruse trahvi. Turujärelevalve amet kontrollib u 15 000 tankla hinnamuutusi reaajas. Sätestati ka, et kütusetarnijal on keelatud kuritarvitada turgu valitsevat seisundit, kui ta saab üksi või koos teiste kütusetarnijatega kehtestada kulusid ebamõistlikult ületavaid hindu. Lähis-Idas toimuvast sõjast tulenevalt tõusid maailmaturu kütusehinnad mõne nädalaga u 30%. Saksamaa impordib Lähis-Idast vaid umbes 6% oma toornaftast. Viie aasta möödudes annab Majandus- ja Energeetikaministeerium seaduse tulemustest parlamendile ülevaate.

Bundesgesetzblatt, 31.03.2026, „Gesetz zur Einführung eines Gesetzes zur Anpassung von Kraftstoffpreisen und zur Änderung des Gesetzes gegen Wettbewerbsbeschränkungen (Kraftstoffmaßnahmenpaket)“. – <https://tinyurl.com/3rmrak2d>.

Deutsche Welle, 26.03.2026, „Germany news: Bundestag approves fuel station price brake“. – <https://tinyurl.com/5ekjsnnv>.

Deutscher Bundestag, „Bundestag beschließt Kraftstoffmaßnahmenpaket der Koalition“. – <https://tinyurl.com/3az7duc4>.

Bundesregierung, 01.04.2026, „Maßnahmen der Bundesregierung gegen hohe Spritpreise“. – <https://tinyurl.com/2xdnvej7>.

SLOVAKKIA. Oktoobris võttis parlament vastu liiklusseaduse muudatused, milles sätestati, et kõnniteel liikujate kiirus ei tohi ületada jalakäijate oma, s.o 6 km/h. Liiklusseadusesse lisati lause: „Kui liiklusmärk lubab jalgratturitel kasutada jalakäijate teed, ei tohi jalgratturite jalakäijaid takistada ega ohustada ning peab järgima kõndimiskiirust.“ Samuti tõsteti vanusepiir, millest alates peavad autojuhid iga viie aasta järel käima kohustuslikus tervisekontrollis, seniselt 65. eluaastalt 70-le. Muudatuse põhjenduseks toodi, et selles vanusevahemikus põhjustavad autojuhid väga vähe liiklusõnnetusi. Kõnniteede ohutuse parandamiseks tehtud 6 km/h piirang pälvis aga pilkeid ja kriitikat, kuna väidetavalt võib nüüd

kiiruseületamises süüdistada isegi kiirema käiguga jalakäijaid. Kiirusepiirang tekitas internetis hämmastust ja meemidelaine kihutavate jalakäijate kohta ning küsimusi, kas jalutamiseks on peagi vaja juhiluba. Seadus tegelikult jalakäijate kiirust ei piira.

Euractiv, 30.10.2025, „No, there is no ‘speed limit’ for pedestrians in Slovakia“. – <https://tinyurl.com/3rdyh7j8>

The Guardian, 14.11.2025, „Slow-vakia? Law setting speed limits for cyclists, skaters derided in Bratislava“. – <https://tinyurl.com/5esk8n88>.

Národná rada Slovenskej Republiky, „Návrh poslanca Národnej rady Slovenskej republiky Ľubomíra Vážneho na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov“. – <https://tinyurl.com/4jcm3uvy>.

Slov-Lex, „315/2025 Z. z.“. – <https://tinyurl.com/4698zhpc>.

Detsembris võttis parlament vastu seaduseelnõu, mis kriitikute sõnul oleks vähendanud nn vilepuhujate kaitset, sest taheti likvideerida sellega tegelev amet. Parlament võttis eelnõu vastu 78 poolt- ja 57 vastuhäälega. Kavas oli asendada rikkumisest teatajate kaitse eest vastutav amet uue, valitsusele alluva asutusega. Ka lubanuks seadus vilepuhujatelt kaitse tagasiulatavalt ära võtta või seda pidevalt ümber hinnata, sh tööandja algatusel. Ligi sadat korruptsioonist teada andnud inimest ähvardas seetõttu kaitsest ilmajäämine. President Peter Pellegrini vetostas seaduse, kuid parlament kiitis selle uuesti heaks. Euroopa Komisjon katkestas seetõttu riigi taasterahastu taotluste hindamise, mis takistas edasisi väljamakseid. Slovakkia vabaihendused protestisid, opositsioon pöördus Konstitutsioonikohtusse ning kohus peatas seaduse kehtivuse. Neil põhjustel otsustas parlament märtsis seaduse tühistada.

AFP-BNS, 09.12.2025, „Slovakkia parlament kiitis heaks vilepuhujaid kaitsva ameti kaotamise“;

Národná rada Slovenskej Republiky, 17.03.2026, „NRSR: Poslanci zrušili zákon o zriadení úradu, ktorý mal nahradiť ÚOO“. – <https://tinyurl.com/bd265a5w>.

SLOVEENIA. Veebruaris võttis parlament vastu uue veiniseaduse, millega asendati eelmine, 2006. aastast kehtinud versioon. Olulise muudatusena uuendati tootja-registrit, mis tagab selgema ja täpsema registreerimise ja dokumentatsiooni ning parandab läbipaistvust, järelevalvet ja ausat konkurentsi. Riigi seadusandlus viidi nüüd täielikult vastavusse Euroopa Liidu nõuetega. Sätestati ka võimalus juba ülesjuuritud istandusi ümberstruktureerida ning kehtestati üleminekuvaeg ebaseaduslike istanduste korrastamiseks. Tugevama järelevalve eesmärk pole karistada, vaid kaitsta ausaid tootjaid ja hoida Sloveenia veini mainet.

MMC RTV Slovenija, 13.02.2026, „Odbor DZ-ja za kmeti-jstvo prižgal zeleno luč predlogu zakona o vinu“. – <https://tinyurl.com/3kwep5p6>.

Gov.si, 18.02.2026, „Državni zbor sprejel novi Zakon o vinu“. – <https://tinyurl.com/2xbwtjcs>.

PISRS, 27.02.2026, „Zakon o vinu“. – <https://tinyurl.com/czhke3yy>.

Märtsis toimunud parlamendi 90-kohalise alamkoja Rahvusassamblee valimistel sai suurima toetuse Vabadusliikumine (Svoboda) (29 mandaati, varem 41). Mitmekordse endise peaministri Janez Janša Sloveenia Demokraatlik Partei (SDS) sai 28 mandaati (eelmistel valimistel 27). Parlamenti pääses seitse parteid ja vastavalt põhiseadusele kaks vähemusrühvuse (itaallaste ja ungarlaste) esindajat. Janša mõisteti oma peaministri ametiaegade vahel korruptsioonis süüdi ning on olnud vangis, aga ka liberaalset peaministrit Robert Golobi, kes neli aastat tagasi Janša võimult tõrjus, süüdistatakse võimu kuritarvitamises. Janša on opositsioonis olles lubanud täispöoret Sloveenia Iisraeli-poliitikas ning oma kampaanias lubas mh kaitsta Sloveenia väärtusi, nt traditsioonilist perekonda. 2024. aastal oli Sloveenia üks esimesi EL-i riike, mis tunnustas Palestiina riiki. Valimiskampaania ajal süüdistas Golob Iisraeli luurefirmat valimistesse sekkumises. Valimisaktiivsus oli 70,3%.

AFP-STT-BNS, 23.03.2026, „Sloveenia valimised möödusid tasavägiselt“;

Državna volilna komisija, „Election to the National Assembly 2026“. – <https://tinyurl.com/ef656eyx>.

Robert Schuman Foundation. Levy, Helen, 24.02.2026, „Janez Jansa's SDS rises in the polls; [---]“. – <https://tinyurl.com/2snfr4cr>; 24.03.2026, „Robert Golob and Janez Jansa locked in a head-to-head battle which majority to form a government?“. – <https://tinyurl.com/4xhs3nfm>.

SOOME. Detsembris võttis Eduskunta vastu ajateenustuse seaduse muudatuse, mille kohaselt tõuseb kaitseväge reservi vanusepiir 65. eluaastani. Sätestati, et kõik riigi meessoost kodanikud on sõjaväekohustuslikud alates selle aasta algusest, mil nad saavad 18-aastaseks, kuni selle aasta lõpuni, mil nad saavad 65-aastaseks, kui mujal ei ole sätestatud teisiti. Vanusepiir ei tõuse juba reservist välja arvatud sõduritel. Kõrgemad ohvitserid (koloneli auastmest alates) kuuluvad reservi senikaua, kuni nad on teenistuskõlblikud (ka tagasiulatuvalt). Muudatuse eesmärk on suurendada reservväelaste arvu. Seni olid sõdurid reservis 50. eluaastani ning ohvitserid ja allohvitserid 60. eluaastani. Reform laiendaks reservi 125 000 inimese võrra ning 2031. aastal oleks reservi suurus eeldatavat u miljon.

Valtioneuvosto, 22.12.2025, „Reserviläisikä nousee 65 ikävuoteen vuoden 2026 alusta lähtien“. – <https://tinyurl.com/yvhfaunr>.

Finlex, 29.12.2025, „Laki asevelvollisuuslain 2 ja 49 §:n muuttamisesta“. – <https://tinyurl.com/34489hbr>.

Detsembris võttis Eduskunta vastu parlamendi uue turvaseaduse, mis asendab 2008. aastast kehtinud versiooni. Vajadus seaduse uuendamise järgi tulenes muutunud keskkonnast. Näiteks on võrreldes varasemaga turvatöötajale antud õigus takistada droonide lendu teatud piirkondadesse ning kasutada selleks spetsiaalseid tehnilisi vahendeid. Konfiskeeritud droonid tuleb üle anda politseile. Turvatöötaja saab senisest laiemad õigused jõuvahendite kasutamiseks: lisaks nuiale, käeraudadele ja teleskoopnuiale lubatakse nüüd vajadusel kasutada ka elektrišokirelva, suruõhurelva ning teatud tingimustel

ka tulirelva. Kui varem rakendati turvasaadust ainult parlamendi hallataval alal (hoonete sees ja nende vahetus ümbruses), siis uue seadusega ka parlamenditöö ajutises asukohas. Uus on ka võimalus pakkuda vajadusel parlamendiliikmele või parlamendi külalisele ihukaitseteenust. Seadus jõustus 2026. aasta algusest.

MTV Uutiset, 30.12.2025, „Eduskunnan turvatoimiin muutoksia – Stubb antoi siunauksensa“. – <https://tinyurl.com/yzfhzhkd>.

Finlex, 31.12.2025, „Laki eduskunnan turvatoimista“. – <https://tinyurl.com/4rwczdmf>.

Eduskunta, 03.02.2026, „Asian käsittelytiedot LA 22/2025 vp“. – <https://tinyurl.com/m5ztf2mu>.

Veebruaris lükkas Eduskunta tagasi kanepi legaliseerimist toetava kodanikualgatuse, selle poolt oli 145 ja vastu 18 parlamendiliiget. Kodanikualgatuse tehti ettepanek seadustada kanep ning lubada Soomes vanusepiirangutega selle tarvitamine, omamine, isiklikuks tarbeks kasvatamine, valmistamine ja müük. Õiguskomisjon soovitas oma varasemas raportis algatuse tagasi lükata, sest kanep võib põhjustada sõltuvust ja tervisehäireid, kaks komisjoni liiget (Atte Harjanne (Rohelised) ja Jessi Jokelainen (Vasakliit)) lisasid raportile eriarvamuse. Arstide liit oli samuti otsusega rahul, sest nad ei toeta ühegi joovastava aine tarvitamise soosimist.

STT-BNS, 18.02.2026, „Soome parlament hääletas kanepi seadustamise vastu“;

Lääkärilehti, 19.02.2026, „Eduskunta hylkäsi kansalaisaloitteen kannabiksen laillistamiseksi“. – <https://tinyurl.com/5dw944un>.

SUURBRITANNIA. Novembris võttis parlament vastu piirivalve, varjupaiga ja immigratsiooni seaduse, mille eesmärk on piirata ebaseaduslikku sisserännet ja seista vastu paremäärmuslastele. Seadusega loodi uued kuriteokoosseisud organiseeritud sisserändekuritegevuse vastu (nt inims mugeldajad, kes laadivad oma tegevuseks alla kaarte või otsivad parimaid kohti varustuse ostmiseks, võivad saada viieaastase vangistuse); laiendati andmete jagamise võimalusi ja õiguskaitselise volitusi;

muudeti varasemaid sisserändeseadusi, sh tühistati Rwanda-skeemiga seotud õigusaktid. Seadusega laiendati õiguskaitselise seorganite volitusi ebaseaduslikult riiki saabunutelt elektroonikaseadmeid otsida ja konfiskeerida. Põhjendusena toodi, et piirijulgeolek on oluline riigi turvalisuse ja majanduse jaoks ning väikeste paatidega saabuvate migrantide arv ja teekonna ohtlikkus on kasvanud: kui 2018. aastal saabus Ühendkuningriiki väikeste paatidega 300 inimest, siis 2024. aastal 36 816 migranti ning samal aastal hukkus La Manche'i ületamisel vähemalt 78 inimest. Valitsusel on kavas varjupaiga andmist ja immigrantidega seonduvaid reegleid veelgi karmistada, kõik meetmed ei vaja parlamendi heakskiitu. Näiteks märtsis teatas siseminister, et edaspidi antakse pagulasseisund ainult ajutise kaitse vormis (taotlus vaadatakse üle iga 30 kuu järel ja kui päritoluriik on muutunud turvaliseks, saadetakse migrant tagasi). See on üks viimaste aastakümnete suurimaid muudatusi riigi varjupaigasüsteemis.

Gov.uk, 02.12.2025, „Policy paper: Border Security, Asylum and Immigration Bill: overarching information factsheet“. – <https://tinyurl.com/6bf75s75>.

BBC News, 05.01.2026, „New powers to seize phones from migrants come into force“. – <https://tinyurl.com/bp-5jzxbk>; 02.03.2026, „Refugee status becomes temporary in asylum shake-up“. – <https://tinyurl.com/4hw99tes>.

Legislation.gov.uk, „Border Security, Asylum and Immigration Act 2025“. – <https://tinyurl.com/4b2d9tdy>.

UK Parliament, „Border Security, Asylum and Immigration Act 2025“. – <https://tinyurl.com/5bsfern>.

Detsembris järeldas parlamendi luure- ja julgeolekukomisjon oma 2023–2025 aruandes, et Venemaa, Iraani ja Hiina vaenulik tegevus Ühendkuningriigi vastu on muutunud keerukamaks ja püsivamaks. Komisjon töi välja, et riigid kasutavad laia tööriistakasti – spionaaž, küberrünnakud, sabotaaž, poliitiline mõjutamine ja vahendajate kaudu tegutsemine. Komisjon dokumenteeris rea konkreetseid juhtumeid ning rõhutas, et poliitilise sekkumise ja desinformatsiooni oht püsib kõrge. Komisjon märkis, et MI5 ja politsei

on jätkuvalt takistanud terrorirünnakuid (2017–2025 nurjati 43 rünnakuplaani) ning et kriitilisele taristule kõige vahetum risk on küberohud, eriti lunavararünnakud. Aruandes hoiatati, et tehisintellekti arenguga lisandub ohte veelgi. Parlamendi arutelus toodi ka välja, et julgeoleku-olukord on lisaks pingestunud USA muutunud hoiakute tõttu. Välisriikide sekkumise vastase meetmena lisas valitsus 2026. aasta kevadel veel menetluses olevale rahvaesinduse eelnõule piiranguid poliitilistele annetustele, mh kavatsetakse keelata krüptovaluutas tehtavad poliitilised annetused. Krüptoannetusi vastu võtnud parempopulistliku partei Reform UK saadikud lahkusid teate peale istungitesaadialist. Välismaal elavate Suurbritannia kodanike annetuste ülempiiriks on kavas kehtestada 100 000 naela.

Parallel Parliament, 11.12.2025, „Foreign Interference“. – <https://tinyurl.com/363j57n2>.

UK Defence Journal, 17.12.2025, „Russia, Iran and China pose 'multi-faceted' UK threat, MPs warn“. – <https://tinyurl.com/2vtw4cte>.

AFP-BNS, 25.03.2026, „Suurbritannia peatab välismõju kartuses krüptoannetused“;

Gov.uk, 25.03.2026, „Cap on donations from overseas electors and ban on crypto donations to protect democracy“. – <https://tinyurl.com/5jz9bktp>.

UK Parliament, „Representation of the People Bill“. – <https://tinyurl.com/y8ydxhvj>.

ŠVEITS. Märtsis toetasid valijad referendumil seadusemuudatust, mille raames lisatakse põhiseadusesse punkt, et sularahaga kaupade ja teenuste eest maksmine on põhiseaduslik õigus. Hääletusel oli kaks eraldi ettepanekut sularaha rolli kohta, kodanike algatus „Sularaha on vabadus“ ei veennud enamust. Selge enamus hääletas aga parlamendi vastuettepaneku poolt, mis rõhutas Šveitsi Rahvuspanga volitusi sularahavarustuse tagamisel.

L'Assemblée fédérale – Le Parlement suisse, „Oui à une monnaie suisse libre et indépendante sous forme de pièces ou de billets (l'argent liquide, c'est la liberté). Initiative populaire et contre-projet direct“. – <https://tinyurl.com/mrx6n48s>.

Swissinfo.ch, 08.03.2026, „Cash in the constitution: a Swiss decision on an international issue“. – <https://tinyurl.com/3fe9w8sd>.

ERR Uudised, 09.03.2026, „Šveits tegi sularaha kasutamise põhiseaduslikuks õiguseks“. – <https://tinyurl.com/2fwm2d8f>.

Le Conseil fédéral. Le portail du Gouvernement suisse, „Initiative pour l'argent liquide et contre-projet“. – <https://tinyurl.com/pcbvsacx>.

TAANI. Märtsis toimunud 179-kohalise Folketingi ennetähtaegsetel valimistel sai küll suurima toetuse Sotsiaaldemokraatlik Partei (38 mandaati, varem 50), kuid kaotas märgatavalt kohti. Tegu on nende madalaima toetusega alates 1901. aastast. Sotsialistlik Rahvapartei sai 20 mandaati (varem 15), Taani Liberaalne Partei Venstre 18 (enne 23), Liberaalne Liit 16 (enne 14), paremäärmuslik Taani Rahvapartei 16 (enne viis), Moderaadid 14 (enne 16), Konservatiivne Rahvapartei 13 (enne kümme) mandaati. Kokku pääses parlamenti 12 parteid. Traditsiooniliselt jaotatakse nad kahte leeri: punane tähistab vasakpoolseid ja sinine parempoolseid; Moderaadid ei kuulu aga kummassegi leeri. Kaks mandaati on määratud Gröönimaale ja kaks Fääri saartele. Naiste osakaal valituks osutunute seas oli 48%; valimisaktiivsus oli 84%. Valimiskampaania keskendus sisepoliitilistele teemadele, sh joogivee kvaliteedile, pensionieale, sigade kohtlemisele (Taani on elaniku kohta maailma suurim seakasvatusriik, kus toodetakse aastas 30 miljonit siga (u viis siga inimese kohta)) ja kavandatavale varamaksule (sotsiaaldemokraadid sooviks maksustada 3,35 miljonit eurot ületavad isiklikud varad, et rahastada healuriiki ja eriti haridusreformi). Kampaania ajal olid õhus pinged USA-ga Gröönimaa küsimuses. Arvamusküsitluse kohaselt peab u 23% taanlastest kaitse- ja julgeolekupoliitikat esmatähtsaks.

AFP-BNS, 22.03.2026, „Taani peaminister tahab parlamendivalimistega kolmandat ametiaega“;

The Guardian, 25.03.2026, „Danish PM's leftwing bloc wins most votes but fails to secure majority – Europe live“. – <https://tinyurl.com/3vfumu4r>.

DR, 26.03.2026, „Valgresultater FV26“. – <https://tinyurl.com/bdevbfj7>.

UKRAINA. Veebruaris võttis Ülemraada vastu seaduse muudatuste kohta seadusandlikes aktides, mis käsitlevad elanikkonna evakueerimise, majutuse ja toetuse küsimuste lahendamist, tagades laste kaitse asulates, mis asuvad aktiivsete ja võimalike sõjaliste (lahingu)operatsioonide territooriumil. Seaduse üks peamisi eesmärke on laste elu ja tervise kaitsmine ohu korral. Lapsed evakueeritakse reeglina vähemalt ühe vanema saatel, kuid kui vanemad evakueeruda ei soovi, lubatakse lapsed vajadusel ohtlikust elukohast ära viia ka vanemate nõusolekuta. Kohustusliku evakueerimise otsuse võtavad vastu sõjaväe juhtkonna ettepanekul piirkondlikud sõjaväevalitsused. Eelnõu oli parlamendi menetluses rohkem kui aasta.

Верховна Рада України, 10.02.2026, „Евакуація населення з територій активних та можливих воєнних (бойових) дій: Верховна Рада прийняла Закон“. – <https://tinyurl.com/4x294xv3>; „Закон України: Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання питань проведення евакуації, [---]“. – <https://tinyurl.com/prdy9mkk>.

112.ua, 03.03.2026, „Ukraine's parliament authorizes child evacuations from combat zones without parental consent“. – <https://tinyurl.com/y85exrxr>.

UNGARI. Aprillis toimunud parlamendi valimistel saavutas konservatiivi Péter Magyar juhitud Tisza partei ülekaaluka võidu, saades kahekolmandikulise parlamendiamuse. See lõpetas Viktor Orbáni 16 aastat kestnud valitsemise. Elukalliduse tõus, majanduskasvu pidurdumine, mure korrupsiooni pärast ja avalike teenuste vähenemine õhnestasid usaldust Orbáni vastu. Orbán tõlgendas valijaskonda valesti, tema kampaaniastrateegia keskendus endiselt välistele ohtudele, nagu Brüssel, Ukraina ja ränne, kuid valijad seadsid esikohale siseriiklikud valitsemisvead. See lahknevus võimaldas opositsioonil ümber sõnastada valimised riigi funktsionaalsuse referendumiks, mitte identiteedipoliitikaks. Liberaalide jaoks on peamine õppetund, et demokraatlik vastupidavus sõltub paljuski ka võimest reageerida tõhusalt kodanike igapäevastele muredele. Magyaril sõnul annab ta endast

kõik, et ta võit tähistaks tõepoolest uue ajastu algust. Valimisaktiivsus oli rekordiline 79,6%.

AFP-BNS, 13.04.2026, „Ungari tulevane peaminister Magyar lubab alustada uut ajastut“;

Hungary Today, 13.04.2026, „The Raw Numbers: End of the Orbán Era“. – <https://tinyurl.com/4tzhs43>.

Friedrich Naumann Foundation for Freedom. Sabol Tkáčová, Natália, 15.04.2026, „Hungary's political earthquake: The end of Orbán and the rise of Magyar“. – <https://tinyurl.com/5bcszpyc>.

URUGUAY. Veebruaris ratifitseeris Uruguay esimese riigina Euroopa Liidu ja Mercosuri vahelise mahuka kaubanduslepp. Senat kiitis leppe üksmeelselt heaks heaks päev enne parlamendi alamkoda. Senaatorid mainisid, et USA-Hiina vastasseis motiveeris EL-i Mercosuriga kokkuleppele jõudma ning leidsid, et leppe heakskiitmine on majandusliku liberalismi triumf. Mitme Euroopa Liidu riigi põllumehed on leppele Lõuna-Ameerika kaubandusühendusega ägedalt vastu seisnud. Leping, mis loob u 800 miljonit inimest hõlmava vabakaubandusruumi, allkirjastati 2026. aasta jaanuaris Asunciónis.

El Observador, 25.02.2026, „El Senado aprobó el proyecto de ley que ratifica el acuerdo comercial entre Mercosur y UE“. – <https://tinyurl.com/mzzcty3>.

Parlamento del Uruguay, 25.02.2026, „Senado aprobó el acuerdo interino de comercio entre el Mercosur y la UE“. – <https://tinyurl.com/ucam9rb9>.

AFP-BNS, 26.02.2026, „Uruguay ratifitseeris esimese riigina EL-i ja Mercosuri kaubanduslepp“.

VENEZUELA. Veebruaris kiitis parlament ühehäälselt heaks ajaloolise amnestiaseaduse, kuid amnestia ei hõlmanud riigivastase sõjalise tegevuse eest süüdimõistetuid. 2026. aasta algul USA sõjalise operatsiooniga kukutatud Nicolás Maduro järel võimule tulnud ajutine president Delcy Rodríguez surus eelnõu läbi USA survele. Seadus annab amnestia tagasiulatvalt 1999. aastast süüdimõistetuile. Amnestia ei rakendu automaatselt, selle taotlejad peavad pöörduma nende juhtumit menetleva kohtu poole. Amnestiat taotles üle 1500 poliitvangi, esimese kahe ja poole

kuuga vabastati 690 poliitvangi, kuid vaatlejate hinnangul on tegu valikulise vabastamisega ning märtsi lõpul oli endiselt vangis 515 poliitilist kinnipeetavat.

France24, 20.02.2026, „Venezuela parliament unanimously approves amnesty law“. – <https://tinyurl.com/yzebmvxv>.

AFP-BNS, 21.02.2026, „Venezuelas taotleb uue seaduse alusel amnestiat üle 1500 inimese“;

Latin American Post, 24.03.2026, „Venezuela's amnesty conceals a more complex reality for Latin America today“. – <https://tinyurl.com/2s488c3n>.

Aprillis võttis Rahvusassamblee USA survele vastu kaevandamisreformi seaduse, mis võimaldab teha rohkem erainvesteeringuid riigi maavarade kasutuselevõtmiseks. Tegude on osaga reformide paketist, mille eesmärk on lammutada ametist

kõrvaldatud juhi Nicolás Maduro sotsialistlik mudel. Paarkümmend aastat tagasi konfiskeeris Venezuela valitsus paljude välismaiste kaevandus- ja naftasektori ettevõtete varad, 2016. aastal määras aga Maduro valitsus enam kui 10% Venezuela territooriumist riigi keskosas asuvaks kaevanduste arendustsooniks, kus mh tegutsevad laialdaselt kuritegelikud rühmitused.

AFP-BNS, 10.04.2026, „Venezuela seadusandjad võtsid vastu USA soovitud kaevandusreformi“;

France24, 10.04.2026, „After oil, Venezuela opens up mining to private investors“. – <https://tinyurl.com/vapc4r3a>.

Le Monde, 10.04.2026, „Venezuelan lawmakers approve sweeping mining bill to lure foreign investors“. – <https://tinyurl.com/4fdk89d5>.